

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног родитеља и име	Станојевић, Милосав, Јелена
Датум и место рођења	21.10.1983., Приштина

Основне студије

Универзитет	Универзитет у Нишу
Факултет	Економски факултет
Студијски програм	Финансијски менаџмент
Звање	Дипломирани економиста
Година уписа	2002.
Година завршетка	2008.
Просечна оцена	9,86

Мастер студије, магистарске студије

Универзитет	Универзитет у Нишу
Факултет	Економски факултет
Студијски програм	Општа економија
Звање	Мастер економиста
Година уписа	2011.
Година завршетка	2013.
Просечна оцена	10,00
Научна област	Аграрна политика
Наслов завршног рада	Развој људског потенцијала у функцији повећања конкурентности пољопривреде Србије

Докторске студије

Универзитет	Универзитет у Нишу
Факултет	Економски факултет
Студијски програм	Макроекономија
Година уписа	2008
Остварен број ЕСПБ бодова	180
Просечна оцена	10,00

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске дисертације	Структурне промене у пољопривреди Републике Србије у функцији унапређења конкурентности
Име и презиме ментора, звање	Проф. др Соња Јовановић, ванредни професор
Број и датум добијања сагласности за тему докторске дисертације	8/18-01-005/16-048, 11.07.2016. године

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна	297 страна
Број поглавља	5 (пет) поглавља
Број слика (шема, графикона)	22
Број табела	97
Број прилога	1

**ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације**

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	<p>Jelena Stanojević, <i>Development of the Conceptual Framework of Agricultural Competitiveness Factors of the Republic of Serbia - The Role and Importance</i>, 2017, Improving the Competitiveness of Enterprises and National Economies, University of Niš, Faculty of Economics, pp. 235-256.</p> <p>Конкурентност националне привреде и њених сектора је основна претпоставка економског просперитета сваке земље и повећања благостања становништва. Унапређење конкурентности пољопривреде, као примарног сектора привреде, захтева детерминисање релевантних фактора које ће креатори јавних политика, а пре свега аграрне политике, идентификовати као приоритете у будућим реформама. Стога, неопходно је развити концептуални оквир фактора конкурентности пољопривреде који ће обухватити њене кључне детерминанте. Резултати истраживања показују да се може издвојити 106 детерминанти конкурентности пољопривреде, које су груписане у осам категорија, односно фактора. Имајући у виду утицај детерминанти конкурентности на тренутни и будући просперитет пољопривреде, оне могу допринети одрживом и конкурентном развоју пољопривреде, али и развоју и конкурентности целе националне привреде.</p>	M14
2	<p>Bojan Krstić, Jelena Stanojević, <i>Human Capital Development as a Determinant of the Agricultural Competitiveness in Serbia</i>. Improving the Competitiveness of Enterprises and National Economies – Factors and Strategies, 2013, University of Nis, Faculty of Economics, pp. 207-222.</p> <p>Као једна од детерминанти конкурентности пољопривреде, људски ресурси могу дати значајан допринос њеном унапређењу имајући у виду да је људско знање, адекватно формирано и непрестано обнављано, трајна претпоставка економског развоја. Предмет истраживања јесте да целовито сагледа и анализира улогу коју хумани капитал има у унапређењу конкурентности пољопривреде. На основу сагледавања досадашњих промена у образовној структури пољопривреде Србије и других релевантних података, циљ је указати на факторе развоја и унапређења хуманог капитала у пољопривреди. Такође, дат је осврт на улогу образовног система и пољопривредног саветодавства у развоју компетентности људских ресурса са циљем да се провере претпоставке о његовој улози у унапређењу конкурентности аграрног сектора.</p>	M14
3	<p>Sonja Jovanović, Jelena Stanojević, <i>Analysis of Demographic Changes in Serbian Agriculture</i>. Current Problems of Competitiveness Improvement in National Economies and Enterprises, 2012, University of Nis, Faculty of Economics, pp. 263-278.</p> <p>У условима динамичног окружења иницираног потребом сталног напредовања и достизања вишег нивоа развијености, све области човековог деловања изложене су потреби сталног иновирања. У том непрекидном процесу развоја мењале су се области које су највише доприносиле економском расту и развоју. Променом улоге коју је пољопривреда некада имала као мотор економског раста, долази до промена и у структури пољопривредног становништва. У раду су анализирани демографске промене у пољопривреди Србије у погледу укупног броја пољопривредног становништва, стопе запослености, односа активног и издржаваног становништва и руралног сиромаштва. Такође, због значаја који пољопривреда и даље има у бруто домаћем производу Србије, на крају рада дата је анализа односа БДП-а и пољопривредног становништва.</p>	M14
4	<p>Bojan Krstić, Jelena Stanojević, Tanja Stanišić, <i>Innovations as a Determinant of competitiveness of Serbia: a Comparative Analysis with Western Balkan Countries and the European Union</i>, Teme, 2016, no. 3, vol. XL, University of Niš, pp. 1035-1050.</p> <p>Циљ рада јесте да се извршеном анализом идентификује позиција Србије у односу на остале западнобалканске земље у погледу укупне конкурентности, а посебно у домену иновација и пословне софистицираности као детерминанте оствареног нивоа националне конкурентности. На основу информационе основе Светског економског форума, у раду се истражују промене у нивоу конкурентности Србије (мерено Индексом глобалне конкурентности) у поређењу са земљама Западног Балкана. Такође, конкурентност Србије анализира се детаљније у субиндексу “Фактори иновативности и софистицираности” с обзиром да овај субиндекс бележи најмању вредност у односу на остала два субиндекса („Базични фактори“ и „Фактори ефикасности“), али и у поређењу са другим земљама Западног Балкана.</p>	M24
5	<p>Jelena Stanojević, Bojan Krstić, Snežana Đekić, <i>Analysis of the Labour Productivity of the Agricultural Sector in the Republic of Serbia</i>, <i>Ekonomске teme</i>, 2015, no. 4, vol. 53, University of Niš, Faculty of Economics, pp. 479-494.</p> <p>Повећање продуктивности рада у пољопривреди један је од основних циљева којима се тежи у примарном сектору привреде. Његово достизање подразумева раст пољопривредне производње уз истовремено очување природних ресурса и животне средине. На основу информационе основе Републичког завода за статистику РС, у раду се истражују промене у нивоу продуктивности пољопривреде РС у периоду од 2007. до 2013. године. Такође, анализира се утицај продуктивности рада у пољопривреди на део БДП-а који се у остварује у овом сектору привреде. Пољопривредно становништво, као један од фактора који утиче на продуктивност у пољопривреди, анализира се у погледу образовања и запослености.</p>	M51
6	<p>Bojan Krstić, Tanja Stanišić, Jelena Stanojević, <i>Analysis of Efficiency of Investment in the EU Agricultural Funds</i>. <i>Hyperion Economic Journal</i>, 2014, no. 4, vol. 2, Faculty of Economic Studies from the Hyperion University of Bucharest, Romania, pp. 61-68.</p> <p>У раду се указује на значај финансијске подршке намењене остваривању постављених циљева у развоју пољопривреде. Циљ истраживања јесте сагледавање улоге коју фондови Европске уније имају у</p>	M51

	подстицању аграрног и руралног развоја. У складу са предметом и циљем истраживања, у раду се анализира ефикасност инвестиција из аграрних фондова ЕУ и указује на међузависност између расхода из пољопривредних фондова ЕУ и остварених резултата у пољопривреди земаља ЕУ које су предмет анализе. Такође, анализира се хомогеност земаља Европске уније према трошковима и резултатима оствареним у пољопривреди.	
7	<p>Јелена Станојевић, <i>Историјска улога примарног сектора и допринос савременом развоју привреде</i>. Пешчаник, Историјски архив Ниш, 2014, бр. 12, стр. 325-331.</p> <p>Као кичма привредног развоја, примарни сектор има кључну улогу у економској, друштвеној, еколошкој, и другим сферама сваке земље. Фундаменталан је допринос који је аграрни сектор дао економском развоју, али су се његова улога и значај мењали током времена. И док је апсолутни значај у обезбеђењу прехрамбене сигурности становништва остао непромењен, релативни значај у односу на остале секторе привреде је смањен. Поред обезбеђења хране и сировина за развој других сектора привреде, важност аграрног сектора се огледа у многобројним његовим функцијама. Изузетан је допринос који пољопривреда још увек даје националном дохотку, пружању могућности запошљавања, спољнотрговинској размени, економском и одрживом развоју итд.</p>	M53
8	<p>Снежана Ђекић, Соња Јовановић, Јелена Станојевић, <i>Улога пољопривреде у обезбеђењу прехрамбене сигурности становништва</i>. Међународна научна конференција „Управљање квалитетом и поузданошћу – ICDQM“, 2013, Истраживачки центар за управљање квалитетом и поузданошћу, Пријевор, стр. 639-644.</p> <p>Пољопривреда, као део привреде и примарна област производње, има посебно место и значај у привредном развоју сваке земље. Њен положај је специфичан, јер осим економског има и изузетан социјални и еколошки значај, при чему је истовремено и носилац руралног развоја. Значај пољопривреде се може сагледати кроз многобројне функције. Поред улоге коју има у производњи сировина за индустрију и стварању тржишта за развој индустрије, обезбеђењу извора људског ресурса и друштвене акумулације за непољопривредне делатности, платном билансу земље и очувању и унапређењу квалитета животне средине, њена примарна функција се огледа у исхрани становништва. У раду се разматра улога пољопривреде у обезбеђењу прехрамбене сигурности становништва, као и изазови са којима се сусреће на путу остварење тог циља.</p>	M33
9	<p>Јелена Станојевић, Маја Стојановић, <i>Улога пољопривреде у заштити животне средине</i>. Међународни научни скуп „Економска наука у функцији креирања новог пословног амбијента“, 2011, Економски факултет Универзитета у Приштини, Косовска Митровица, стр. 353-363.</p> <p>Концепт одрживог развоја се изнедрио из потребе очувања природне средине како би се њен квалитет одржао на одговарајућем нивоу и за будуће генерације. Директна зависност од природних ресурса и неопходност њихове употребе у процесу производње чине пољопривреду сектором у коме се мора интензивно развијати еколошка свест. Одржива пољопривреда се у том настојању фокусира на три основна циља: здраву животну средину, економску профитабилност и друштвену и економску правичност. Поред вишеструког и неоспорног утицаја на ресурсну базу и квалитет животне средине, могу се издвојити пољопривредне методе које већ доприносе остварењу напред поменутих циљева, али је неопходно радити на њиховом даљем усавршавању, развијању нових и јачању еколошког аспекта пољопривреде.</p>	M33
10	<p>Бојан Крстић, Тања Станишић, Јелена Станојевић, <i>Финансијска помоћ државе у циљу подизања нивоа ефикасности пољопривреде</i>. Регионални научни скуп „Одрживи економски развој – савремени и мултидисциплинарни приступи“, Факултет за економију и инжењерски менаџмент - ФИМЕК, 2015, Београд, стр. 513-522.</p> <p>Јачање конкурентности пољопривреде подразумева финансијску подршку од стране државе. Један од видова финансијске подршке намењене пољопривреди јесте државна помоћ која може бити круцијална у подизању нивоа приноса и квалитета производа. Већина мера подршке пољопривреди има за крајњи циљ ефикаснији сектор пољопривреде способан да издржи оштру међународну конкуренцију. У раду се сагледавају индикатори пољопривредног и руралног развоја у земљама Европске уније, са посебним освртом на укупна издвајања на име државне помоћи за пољопривреду. Циљ рада је сагледавање потенцијалне везе између додељене финансијске помоћи пољопривреди и одабраних индикатора пољопривредног развоја, као и груписање земаља Европске уније према овим параметрима. Сврха рада је указати на земље у којима би се већим издвајањима за пољопривреду унапредила ефикасност и конкурентност пољопривредне производње.</p>	M63

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.	<u>ДА</u>	НЕ
--	-----------	----

Кандидаткиња Јелена Станојевић испуњава све услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета у Нишу и Статутом Економског факултета у Нишу.

У складу са Стандардима и процедурама за обезбеђење квалитета у поступку уписа, организовања и завршетка докторских академских студија и израде и одбране завршног рада – докторске дисертације Економског факултета у Нишу, кандидаткиња је извршила све предиспитне и испитне обавезе на докторским академским студијама, презентовала резултате истраживања у вези са пријавом теме докторске дисертације на два докторантска колоквијума и пријавила тему докторске дисертације (Одлука НСВ број 8/18-01-005/16-048, 11.07.2016. год.).

Кандидаткиња испуњава и услове дефинисане Правилником о поступку припреме и условима за одбрану докторске дисертације Универзитета у Нишу. Као првопотписани аутор, кандидаткиња има научни рад објављен у часопису који издаје Универзитет у Нишу, као и више радова у домаћим часописима са листе Министарства надлежног за науку.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Садржај докторске дисертације, поред увода, закључка и литературе, чини пет логички повезаних делова.

У првом делу, „Историјски значај пољопривреде и њена улога у привредном развоју Републике Србије“ указује се на значај аграрног сектора кроз историју економске мисли и њену улогу у националној економији. Допринос пољопривреде привредном развоју сагледава се на основу три групе индикатора: економско-социјални, научно-технолошки и еколошки показатељи. Пољопривреда Србије традиционално има значајну улогу у привреди Србије обезбеђујући прехранбену сигурност становника, али и сировинску основу за прехранбену индустрију. Она има изражену економску и социјалну функцију у друштву.

У другом делу „Структурне промене у пољопривреди и конкурентност – концепт и детерминанте“ указује се на концептуалне основе структурних промена и конкурентности. Разумевање концепта структурних промена подразумева детерминисање основних фактора који до тих промена доводе. Иако постоје бројни начини категоризације фактора структурних промена у пољопривреди, потребно је првенствено правити разлику између промена које су ван контроле привреде једне земље и на које се може једино реаговати, и оних промена које држава може усмеравати. Концепт конкурентности сагледава се према традиционалном и савременом становишту. У раду је, такође, дат преглед детерминанти конкурентности према различитим моделима. Укупна конкурентност српске привреде анализира се на основу Индекса глобалне конкурентности и упоређује са земљама ЕУ. Унапређење конкурентности националне привреде Србије подразумева подизање нивоа конкурентности њених сектора (примарног, секундарног и терцијарног) који ће сваки појединачно дати битан допринос том циљу.

У трећем делу „Анализа кључних структурних промена у пољопривреди Републике Србије од значаја за унапређење њене конкурентности“ анализирају се структурне промене у аграрном сектору Србије које су од посебног значаја за унапређење њене конкурентности. Структурне промене у пољопривреди се анализирају са аспекта људских, природних ресурса и пољопривредне производње. Структурне промене, које уједно представљају и најзначајније индикаторе конкурентности пољопривреде Србије, сагледавају се кроз учешће запослених у пољопривреди у укупној запослености, учешће биљне и сточарске производње у укупној пољопривредној производњи, учешће пољопривреде у БДП-у Србије. Такође, применом одговарајућих индикатора, а у сврху рачунања индекса структурних промена, утврђује се правац и интензитет структурних промена у пољопривреди Србије.

Четврти део „Развијање концептуалног оквира и анализа фактора конкурентности пољопривреде Републике Србије“ указује на значај развоја модела конкурентности пољопривреде Србије и на његове основне карактеристике. Модел конкурентности пољопривреде, као резултат истраживања аутора дисертације, идентификује факторе који опредељују ниво конкурентности аграрног сектора, а по угледу на методологију Светског економског форума. Фактори који могу битије утицати на конкурентност пољопривреде Србије сврстани су у 8 група. Такође, за кључне индикаторе, који уједно представљају и најзначајније структурне промене у пољопривреди Србије, прогнозира се њихово будуће кретање.

У петом делу „Формирање композитног Индекса конкурентности пољопривреде“ указује се на теоријске основе формирања композитног индекса, са посебним освртом на фазе његовог конструисања. Затим се приступа формирању композитног Индекса конкурентности пољопривреде (ИКП) као резултат истраживања аутора. Као теоријски оквир овог индекса послужио је концептуални оквир фактора конкурентности пољопривреде који је дат у четвртог поглављу. Основу за формирање базе података о изабраним индикаторима конкурентности пољопривреде чине подаци из домаће базе РЗС, али и релевантних међународно упоредивих база. Применом одговарајућих статистичких и економетријских метода израчуната је вредност композитног ИКП Србије и земаља Европске уније, као и његових субиндекса и индикатора. Полазећи од сагледаног нивоа конкурентности пољопривреде Србије и индикатора који је одређују, на крају овог дела конципиран је сет препорука за унапређење конкурентности пољопривреде као сектора чији би напредак допринео расту укупне конкурентности српске привреде.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (до 200 речи)

У пријави докторске дисертације дефинисан је основни циљ истраживања – свеобухватно сагледавање досадашњих структурних промена у пољопривреди Србије и фактора који детерминишу ниво њене конкурентности, како би се указало на перспективе развоја пољопривреде у погледу унапређења конкурентности.

Из наведеног основног циља произашли су и изведени циљеви овог теоријско-емпиријског истраживања и то:

- анализирати структурне промене у пољопривреди Србије и факторе који су их условили,
- анализирати конкурентност пољопривреде Србије на основу предложеног модела по кључним факторима конкурентности,

– прогнозировати будуће кретање основних индикатора конкурентности пољопривреде Србије,

– сагледати међузависност структурних промена и конкурентности пољопривреде Србије.

Овако дефинисани основни и изведени циљеви су у дисертацији у потпуности остварени.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (до 200 речи)

Значај и научни допринос спроведеног истраживања је вишеструк. Најпре, са теоријског аспекта, допринос ове дисертације се огледа у целовитом сагледавању и систематизацији резултата претходних истраживања о структурним променама и конкурентности, како генерално на нивоу националне привреде, тако и са посебним освртом на пољопривреду. Затим, са методолошког аспекта, допринос се огледа у конципирању композитног Индекса конкурентности пољопривреде који представља оригиналан истраживачки инструмент за мерење нивоа конкурентности пољопривреде и компарацију овог сектора привреде између земаља. На крају, емпиријски допринос спроведеног истраживања огледа се у утврђивању детерминанти које доприносе унапређењу конкурентности пољопривреде и сагледавању нивоа конкурентности пољопривреде РС у поређењу са земљама ЕУ, а на основу конципираног Индекса конкурентности пољопривреде. На основу спроведених емпиријских анализа конципиране су препоруке унапређење конкурентности пољопривреде. Имајући то у виду, ова дисертација пружа одличну полазну основу за даља истраживања у области структурних промена и конкурентности пољопривреде, имајући у виду велики значај који се примарном сектору привреде придаје у сврху унапређења конкурентности националне привреде.

Оцена самосталности научног рада кандидата (до 100 речи)

На основу конструктивних и корисних сугестија ментора и чланова Комисије током припреме и израде докторске дисертације, кандидаткиња је показала значајну самосталност у научног раду. Анализом релевантне литературе, кандидаткиња је поставила предмет и циљеве истраживања, као и хипотезе које је емпиријски верификовала у истраживању. Самосталност кандидаткиње је посебно евидентна у постављеном и реализованом емпиријском истраживању конкурентности пољопривреде. Развијен концептуално-методолошки оквир за мерење конкурентности пољопривреде пружа аналитичку основу различитим стејкхолдерима да идентификују, прате и доприносе унапређењу појединих детерминанти конкурентности пољопривреде.

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

Комисија констатује да су резултати истраживања, научни допринос и самосталност научног рада кандидаткиње задовољавајући, у складу са захтевом научне оригиналности, академском етиком и потпуно сагласни са одредбама Закона, Статута Универзитета и Статута Економског факултета у Нишу. Сходно томе, Комисија позитивно оцењује докторску дисертацију кандидаткиње Јелене Станојевић под називом „Структурне промене у пољопривреди Републике Србије у функцији унапређења конкурентности“ и предлаже Наставно-научном већу Економског факултета у Нишу да прихвати Извештај о оцени докторске дисертације и одобри њену јавну одбрану.

КОМИСИЈА

Број одлуке ННВ о именовању Комисије

8/18-01-001/18-031

Датум именовања Комисије

23.02.2018.

Р. бр.	Име и презиме, звање		Потпис
1.	Проф. др Снежана Ђекић, редовни професор у пензији	председник	
	Економске науке	Економски факултет, Универзитет у Нишу	
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)	
2.	Проф. др Соња Јовановић, ванредни професор	ментор, члан	
	Економске науке	Економски факултет, Универзитет у Нишу	
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)	
3.	Проф. др Милица Вујичић, редовни професор	члан	
	Економске науке	Департман за економске науке Државног универзитета у Новом Пазару	
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)	

Ниш, 20.03.2018. године:

.....